

43 pav. Paprūdžių kapinyno kapo 15 žalvarinio apgalvio liekanos. *I. Maciukaitės pieš.*
Fig. 43. Remains of brass headband from grave 15 from the Paprūdis cemetery.

kurių lazdelinių smeigtukų galvutėse yra žalvarinių grandinėlių liekanos – nareliai. Šis faktas leidžia teigti, kad kartais geležiniai lazdeliniai smeigtukai būdavo nešiojami poromis, sujungti tarpusavyje žalvarinėmis grandinėlėmis. Iš kitų papuošalų, daugiausia rastų atsitiktinai, galima paminėti įvairius gintaro karolius, žalvarines ovalias diržo sagtis, žalvarines apyrankes ar jų fragmentus. Dalis šių daiktų padėjo nustatyti ištirtos kapinyno dalies chronologiją. Pvz., pusiau apskrito pjūvio apyrankė, puošta skersiniais grioveliais (VII grupė), gali būti skiriama C3–D periodui. D periodui skirtinos rastos ovalios diržų sagtys, apskrito pjūvio apyrankės pastorintais galais. Kai kurie žalvariniai dirbiniai ar jų fragmentai gali būti skiriami ir E periodui. Taigi ir 2002 m. ištirta kapinyno dalis gali būti datuojama III a. pabaiga – V a. Kapinyno tyrinėjimai išplėtė žinias apie R Žemaitijos dalies laidoseną senojo geležies amžiaus pabaigoje – viduriniojo geležies amžiaus pradžioje.

PAPRŪDŽIAI CEMETERY

In 2002 the VU continued exploration in the Paprūdis cemetery (Kelmė district). In 2002 the area of 105 m^2 was explored. There 5 disturbed burials were found which according to the finds – tools, weapons and ornaments – can be dated to the end of the 3rd century – 5th century.

NAUDVARIO KAPINYNAS

Rytis ŠIAULINSKAS

Naudvario kapinyne (Kazikėnų miškas, Jurbarko r.) archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai (vadovas L. Tamulynas) atlikti 2001 m. (žr. *ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 132–133). Rasti 3 kapai urnose.

2002 m. spalio mėn. tyrinėjimai pratęsti. Baigta 2001 m. pradėta tirti perkasa ant ŠR kapinyno dalyje esančios kalvos bei apardyta miškininkams ruošiant žeminę sodinukams kapinyno dalis. Siekiant nustatyti kapinyno teritoriją, buvo tiriama ir PV kapinyno dalyje esanti kalva. Iš viso 2002 m. ištirtas 79,5 m^2 plotas (44 pav.).

Tiriant ŠR kapinyno dalyje esančią kalvą, surasti 4 degintiniai kapai, 1 iš jų urnoje.

Kapas 4. Kape kremuoti mirusiojo palaikai supilti į keramikinę urną (45 pav.) ir užkasti 0,55 m gylio duobėje. Kapo duobės kontūras pjūvyje neišryškėjo. Urna lipdyta, molio masė rausvos spalvos, liesinta grūsto granito priemaišomis, blogai išdegta: molio masė ištirpusi ir įsisunkusi į aplinkinį smėlį.

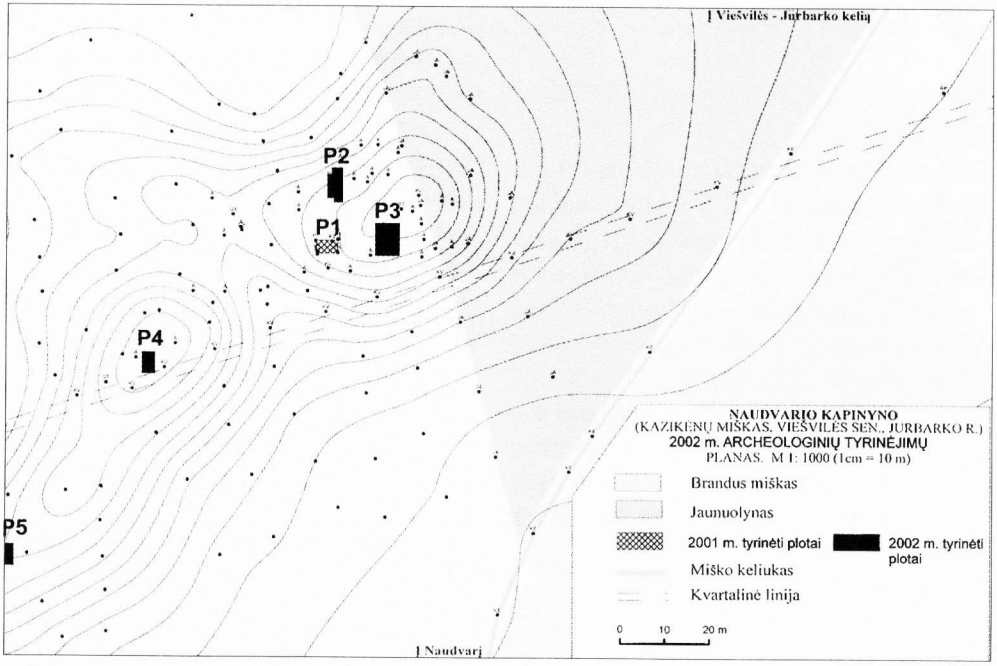

44 pav. Naudvario kapinyno 2002 m. tyrinėjimų plotas. *D. Brazaičio brėž.*
Fig. 44. Exploration area of Naudvaris cemetery in 2002.

Urna turi aiškiai išreikštus petelius, angos pakraštėlis kiek palenktas į viršų. Urnos išorinis angos skersmuo – 24,5 cm, aukštis – 18,5 cm, dugnelio skersmuo – 15,2 cm, sienelių storis – 0,07–0,09 cm, 14,8 cm aukštyje, petelių srityje urnos skersmuo – 26,5 cm.

Virš kapo, 0,2 m gylyje buvo ovalo formos grindinėlis, akmenų skersmuo – nuo 0,05 iki 0,25 m. Grindinėlio plotis Š–P kryptimi – 1,05 m, R–V kryptimi – 1,15 m.

Kapas 5. Kape kremuoti mirusiojo palaikai užkasti 0,75 m duobėje, virš kapo buvo sukrautas grindinėlis. Akmenys – nuo 0,07 iki 0,25 m skersmens. Grindinėlio plotis Š–P kryptimi – 1,55 m, R–V – 1,5 m. Grindinėlį R–V kryptimi kirto 0,2–0,3 m pločio vėlesnis griovys. Išpreparavus griovį 0,57 m gylyje išryškėjo pailga, ŠV–PR kryptimi orientuota pilka dėmė. Skutant dėmę 0,6 m gylyje atsidengė 0,25 m pločio, 0,4 m ilgio ir 0,08 m aukščio degintinių kaulų krūvelė.

Kapas 6. Kape kremuoti mirusiojo palaikai užkasti 0,6 m gylio ir 0,24 m skersmens viršuje apversto kūgio formos duobėje. Iškasus duobę į jos dugną buvo sudėti kruopščiai iš laužo surinkti kremuoti mirusiojo palaikai. Duobė užpildyta tamsiu smėliu su angliukais bei pavieniais degintais kauliukais.

Kapas 7. Labai neryškių kontūrų pilka dėmė su pavieniais degintiniais kauliukais išryškėjo 0,3 m gylyje. PR dėmės dalis

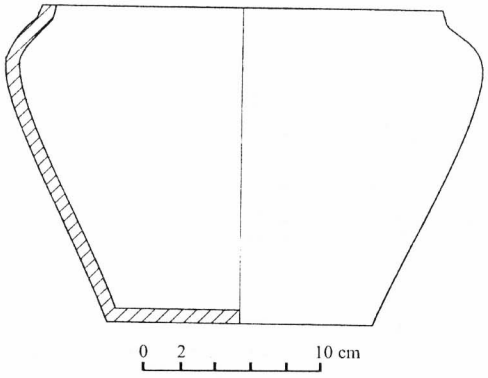

Pastaba: Urnos išorinė sienelės pusė prastai išlikusi – ištirpusi aplinkiniame grunte, išorinio paviršiaus išvaizdos atkurti negalima, vidinis urnos paviršius išlikęs geriau nei išorinis, lygus. Urna rekonstruota pagal vidinius jos matmenis.

45 pav. Kapo 4 urna. *R. Šiaulinsko pieš.*
Fig. 45. Urn from grave 4.

apardyta ruošiant žeminę sodinukams. Pagal likusį dėmės fragmentą galima spėti ją buvus ištęsto ovalo formos, orientuota ŠV–PR kryptimi. Kapas apardytas ir šalia augusio medžio šaknų. Kapo duobės gylis – 0,7 m. Kadangi kapas apardytas, jo įrengimo rekonstruoti negalime. Kapo duobėje aptikta degintų kauliukų ir keramikinio indo šukių. Kadangi šukės ir kauliukai buvo pasklidę visoje kapo duobėje, nesudarė koncentracijų, galima spėti, kad tai buvo degintinis kapas duobutėje, o keramikos fragmentus traktuoti kaip įkapes. Čia rasta daugiau nei 80 lipdytos keramikos šukių, kurių paviršius grublėtas, molio masė pilkai rusvos spalvos, liesinta stambiomis grūsto granito priemaišomis. Šukių storis – nuo 5 iki 9 mm.

Kapinyno PV dalyje esančios kalvos viršūnėje kastoje perkasoje tik nuėmus miškožemį aptiktas grindinėlis, sukrautas iš akmenų, kurių skersmuo nuo 0,06 iki 0,27 m. Grindinėlio ilgis Š–P kryptimi – 0,7 m, plotis R–V kryptimi – 0,48 m. Miškožemyje ir po juo 0,2 m gylyje surasta 122 titnago nuoskalų, tiksliau neapibrėžiamų skaldyto titnago fragmentų ir 8 keramikos fragmentai. Šukės molinės, lipdytos, liesintos grūstu granitu, dalis šukių panašios į šio kapinyno kapuose surastą keramiką.

Visi kapai, kaip ir tirtieji 2001 m., pagal laidojimo būdą datuojami I tūkst. pr. Kr. Skaldyto titnago ir keramikos fragmentai, rasti PV kapinyno dalyje esančios kalvos viršūnėje, preliminariai taip pat datuojami I tūkst. pr. Kr. Kapinyno tyrimai ateityje bus tęsiami.

NAUDVARIS CEMETERY

In 2002 in the Naudvaris cemetery (Kazikėnai forest, Jurbarkas district) the archaeological explorations were continued. 4 cremations were found, 1 of them was in burial urn. The urn was ceramic, plastic, of rusticated surface, it had shoulders, its orifice was a bit turned-out.

Stone pavings were on both graves. The graves and the cemetery are dated to the 1st millennium B.C.